

Grand Hôtel de France

Începuturile pornesc din veacul al XVIII-lea, când, peste o casă veche, dar spațioasă, moștenită de Maria Cantacuzino, a ajuns stăpân – în urma căsătoriei cu aceasta – paharnicul Zamfir Damaris. De la el, după obștescul sfârșit și după refugiarea definitivă în Rusia a soției, Maria, și a fiicei sale, Safta Damaris, casa a fost cumpărată în 1793 de fratele răposatului, vistiernicul Iancu Damaris.

Apoi, vreme de o jumătate de veac documentele tac, pentru ca în 1855 să ne spună că această casă era în posesia negustorului Ioan Petru Manof și a soției sale, Smaranda, născută Neculcea.

Textele lui George D. Florescu și George Potra referitoare la casa și hanul lui Damaris sunt complicate prin incursiunile genealogice și descrierea proprietăților – de Gheorghe Crutzescu nici nu mai amintesc, fiindcă amestecă informațiile despre Damaris și Racoviță de nu se mai înțelege nimic. În orice caz, nici unul dintre acești autori nu lămuresc când și prin ce împrejurări casa a devenit han și mai târziu hotel.

G.D. Florescu, utilizând fișele generalului Năsturel, apreciază că Hôtel de France a luat ființă din inițiativa lui Tănăsache Eliad „pe la 1866”. Cum se explică atunci faptul că el a găzduit, din 12 aprilie 1852, prima cofetărie Capșa, sub firma „La doi frați. Vasile și Anton Capșa”, precum și prezența lui într-o scrisoare a lui Carol Davila către mama sa adoptivă, doamna Rabusseau, sau în însemnările tânărului locotenent Tolstoi, ambele din 1853?

Fie a mai existat un stabiliment cu această firmă, fie hotelul ființa încă din 1850, după cum presupune profesorul Potra. Documentele cercetate pentru *Istoricul Hanurilor Bucureștene* i-au relevat și o legătură între fostul și noul proprietar: Tănăsache Eliad era ginerele lui Manof... Înfățișarea hanului ne-o lasă Bacalbașa: „O mică clădire cu un etaj, vopsit de culoare galbenă. Sus era hotelul, compus din câteva camere, și jos cafeneaua, în care intrai scoborând câteva trepte în subsol”.

Am văzut cândva, din păcate nu știu unde, o fotografie a stabilimentului, și cred că descrierea este corectă. Lipsind alte hoteluri, sau fiind extrem de puține la acea dată, nu-i de mirare că bucureștenii de rând l-au supraevaluat, considerându-l drept un hotel de vază. Cei cu dare de mână, care se perindau des pe la Paris ori pe Coasta de Azur, aveau, desigur, o cu totul altă opinie, printre ei numărându-se și Tănăsache Eliad.

Prin 1881, probabil înainte de încoronarea lui Carol I, Eliad l-a angajat pe arhitectul Ion Rosnovanu să-i înalțe o clădire nouă și elegantă, în stilul eclectic al epocii. Lucrările au durat până într-un an, hotelul fiind prezent în periodicele Capitalei încă din anul 1882. Unele reclame – am întâlnit trei complet diferite ca text – ne spun că hotelul a fost reconstruit, altele că a fost renovat, ceea ce înseamnă că vechea clădire fusese păstrată, fapt neconform cu sărmana realitate: în locul bătrânei coșmelii apăruse un adevărat palat! Un palat ce costase enorm și care, pentru a fi evitată scăderea valorii în timp, a fost imediat vândut lui Philippe Hugo, proprietarul Hotelului Hugo din Brăila.

Reclama din ziarul *Epoca*, numărul din 4 decembrie 1887, ne oferă, pe lângă numele noului proprietar, și informații despre stabiliment: „Cel mai mare și elegant hotel din țară, situat pe Calea Victoriei în fața stradei Lipscani, din nou clădit și având patru fațade, astfel încât toate ferestrele răspândesc în stradă. Cu desăvârșire nou montat, după sistemul cel mai modern, având restaurant și cafenea foarte spațioasă, berărie și alte conforturi, curățenia cea mai exemplară. Salon pentru soarele, nunți, bancheturi și altele. Toate lucrurile de consumație de primă calitate, prețuri moderate și serviciul cel mai prompt”.

Din alte reclame aflăm că „avea 200 de camere și apartamente, restaurant, o mare baie la subsol, salon pentru serate și sală de expoziții”. Undeva, într-o zonă fără geamuri a marelui hol de la intrare, se amenajase și o sală de spectacole de *Variétés*, numită „Teatrul Hugo”, în care a avut loc prima proiecție cu filmele fraților Lumière. Probabil că prin 1905 a fost transformată în sală de cinema. În colțul dinspre CEC exista berăria „La vârful cu dor”, înspre strada Mihai Vodă – cunoscuta „Café de Paris”, iar în colțul dinspre Lipscani – magazinul de lux „Galeriile Lafayette”, deschis în 1929, cu acordul firmei pariziene „Aux Galeries Lafayette”, de către lăncu Șaraga și Samoil Schwartz. Mai târziu, cu creditele obținute de la francezi, ei vor remodela clădirea Galeriile Lafayette, deși Ioan Massoff indică înălțarea clădirii cu aproape un deceniu înaintea deschiderii magazinului din colțul hotelului...

După opinia mea, formată și susținută de o fotografie, între anii 1919-1929 s-a deschis magazinul din colțul hotelului și s-a produs înălțarea cu două etaje a imobilului Socec, iar după 1929 această clădire a suferit unele modificări și a devenit magazinul universal binecunoscut. În acest deceniu, hotelul s-a numit doar Grand Hôtel. De-a lungul timpului, mai exact ori de câte ori se schimbau antreprenorii, stabilimentul a purtat mai multe nume: Hôtel de France, Grand Hotel de Franța înaintea Primului Război, Hôtel de Franța, Grand Hotel, Hotel Lafayette în perioada interbelică, Hotel Victoria în anii comunismului. În anii interbelici, terasa a servit prezentărilor de modă și concursurilor de frumusețe.

Hotelul a fost afectat de marele cutremur din 1940, dar, asemenea și altor clădiri afectate, reparat și consolidat. Nici sinistrul cutremur din martie 1977 nu l-a pus la pământ, s-a prăbușit doar o porțiune din spate, dacă îmi amintesc bine, partea unde fusese o galerie de artă.

Până în 1979, când i-a sunat ceasul, țin minte că îi dădeam târcoale, întrebându-mă de ce nu se repară, fiindcă dinafară părea că nu ar fi fost cine știe ce de lucru la el. Îmi plăcea stilul clădirii, în armonie, de altfel, cu palatele din jur. S-a hotărât, însă, demolarea; probabil că structura de rezistență, invizibilă privitorului, fusese afectată ireparabil. Sper că nu s-a luat o decizie fără acoperire, ca astăzi. Mi-a părut rău după această clădire, în care intrasem de câteva ori până în inima ei, unde era un bar garnisit cu țigări de clasă. Am fost și clientul restaurantului, rebotezat, cred, „Postăvarul”.

După demolare, s-a amenajat un spațiu verde ce pune în valoare fostul Palat al Vănilor, devenit în epoca roșie Minister de Interne. Priveliștea de pe Calea Victoriei nu indispunea, doar că, pentru cineva familiarizat cu zona, degaja o tristețe anume, în ce mă privește chiar glacială.

Pe la mijlocul anilor '90, cineva s-a gândit că ar fi bine pentru integritatea Căii Victoriei să se umple acest gol²¹, idee binevenită zic eu. Singura problemă este de ordin stilistic, clădirea construită – care îmi place – nu are ce să caute acolo, între mulțimea de lucrări neoclasice și eclecticice de sfârșit de secol XIX.

²¹ Clădirea ridicată pe locul lui poartă numărul stradal 15 (n. red.).